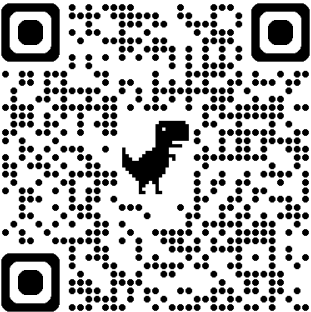

Огляд судової практики Верховного Суду у справах про банкрутство

(актуальна судова практика станом на 27.08.2025)

- ❖ **Щодо процесуального представництва юридичної особи як стягувача у виконавчому провадженні**
- ❖ **Щодо підстави, за наявності якої податковий борг боржника не може вважатися безнадійним**
- ❖ **Щодо настання обставин, передбачених п. 1.6 розділу "Прикінцеві та перехідні положення" КУзПБ, як підстави для закриття провадження у справі про банкрутство**
- ❖ **Щодо воєнного стану як підстави для продовження судом строку процедури ліквідації у справі про банкрутство**
- ❖ **Щодо визначення початку перебігу та порядку обчислення позовної давності у спорі про витребування майна в межах провадження у справі про банкрутство/неплатоспроможність**

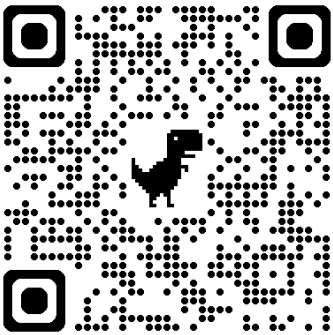
Щодо процесуального представництва юридичної особи як стягувача у виконавчому провадженні

Реквізити рішення	Оцінка суду та висновок
Постанова КГС ВС від 18.05.2025 року № 908/54/23(908/930/23), з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням: https://reyestr.court.gov.ua/Review/129576908# 	Відповідно до положень частини 1 статті 16 Закону України "Про виконавче провадження" сторони можуть реалізувати свої права і обов'язки у виконавчому провадженні самостійно або через представників. Представництво юридичних осіб у виконавчому провадженні здійснюється їх керівниками чи органами, посадовими особами, які діють у межах повноважень, наданих їм законом чи установчими документами юридичної особи, або через представників юридичної особи. Повноваження представника юридичної особи у виконавчому провадженні можуть бути підтверджені довіреністю, виданою і оформленою відповідно до закону. Представник може вчиняти від імені особи, яку він представляє, усі процесуальні дії, що їх має право вчиняти така особа. Дані про наявність обмежень щодо представництва юридичної особи у виконавчому провадженні можуть міститися в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань або у виданій довіреності. Повноваження адвоката як представника підтверджуються довіреністю.

Відповідно до пункту 10 розділу 2 Інструкції з організації примусового виконання рішень, повноваження представників сторін, які беруть участь у виконавчому провадженні, мають бути посвідчені такими документами: довіреністю фізичної особи; довіреністю юридичної особи або документами, що посвідчують право представництва юридичної особи (документом про призначення керівником юридичної особи тощо); рішенням про призначення опікуном, піклувальником чи управителем спадкового майна; ордером, до якого обов'язково додається витяг з договору, в якому зазначаються повноваження адвоката як представника або обмеження його прав на вчинення окремих дій; дорученням органу чи установи, що уповноважені законом на надання безоплатної правової допомоги або про надання правової допомоги.

Положення Закону України "Про виконавче провадження" та Інструкція з організації примусового виконання рішень прямо передбачають, що стягувач - юридична особа - може реалізувати свої права і обов'язки у виконавчому провадженні самостійно або через представників, у тому числі, але не виключно, користуючись професійною правовою допомогою адвоката, на будь-якій стадії виконавчого провадження.

Щодо підстави, за наявності якої податковий борг боржника не може вважатися безнадійним

Реквізити рішення	Оцінка суду та висновок
Постанова КГС ВС № 910/5902/18 від 15.07.2025 року, з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням https://reyestr.court.gov.ua/Review/128878634# 	Податковим законодавством встановлено спеціальний строк давності для звернення податкової інспекції до платника податків з вимогою про погашення податкового боргу, який застосовується імперативно (в силу закону), на відміну від визначеної статтею 256 ЦК України позовної давності, наслідки впливу якої застосовуються лише за заявою сторони спору згідно частини 3 статті 267 ЦК України. Якщо протягом зазначеного строку (1095 днів) контролюючий орган не визначає суму грошових зобов'язань, платник податків вважається вільним від такого грошового зобов'язання (в тому числі від нарахованої пені), а спір стосовно такої декларації та/або податкового повідомлення не підлягає розгляду в адміністративному або судовому порядку (пункт 102.1. ст. 102 ПК України). Водночас, у другому реченні пункту 102.4 статті 102 ПК України законодавець сформулював виключення із загального правила застосування строку давності для стягнення податкового боргу, а саме вказав, якщо платіж стягується за рішенням суду,

строки стягнення встановлюються до повного погашення такого платежу або визначення боргу безнадійним.

За наявності судового рішення про стягнення суми податкового боргу презюмується, що контролюючий орган нарахував та ініціював стягнення цього податкового боргу до закінчення строків давності, передбачених пунктами 102.1, 102.4 статті 102 ПК України, а тривале невиконання боржником відповідного судового рішення не може бути підставою для звільнення його від обов'язку сплатити присуджену до стягнення суму боргу, відтак такий податковий борг не може вважатися безнадійним, адже стягується за рішенням суду і строки стягнення щодо нього встановлюються до повного погашення платежу або до визнання його безнадійним тільки у випадках, передбачених підпунктами 101.2.1, 101.2.2, 101.2.4, 101.2.5 пункту 101.2 статті 101 ПК України.

Щодо настання обставин, передбачених п. 1.6 розділу "Прикінцеві та перехідні положення" КУзПБ, як підстави для закриття провадження у справі про банкрутство

Реквізити рішення	Оцінка суду та висновок
Постанова КГС ВС № 913/355/21 року від 15.04.2025, з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням: https://reyestr.court.gov.ua/Review/127249531# 	Предметом розгляду в цій справі стали вимоги Кредитора та ліквідатора Боржника про закриття провадження у цій справі про банкрутство на стадії ліквідації з підстав, визначених в пункті 14 частини першої статті 90 КУзПБ - "в інших випадках, передбачених цим Кодексом", а саме через неможливість ліквідатора виконати належним чином свої обов'язки та повноваження у цій справі і завершити ліквідаційну процедуру Боржника у встановлених законом з питань банкрутство строк та порядку внаслідок того, що виявлене майно Боржника під час здійснення провадження в цій справі опинилося на окупованих російською федерацією територіях. Підстави для закриття провадження у справі про банкрутство наведені в частині першій статті 90 цього Кодексу, пунктом 14 якої встановлена можливість закриття провадження у справі про банкрутство в інших випадках, передбачених цим Кодексом. Приписами пункту 1.6 розділу "Прикінцеві та перехідні положення" КУзПБ встановлено, що тимчасово, під час дії

воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 "Про введення воєнного стану в Україні", затвердженим Законом України від 24.02.2022 № 2102-IX, а також протягом шести місяців після його припинення чи скасування господарський суд відмовляє у відкритті провадження у справі про банкрутство за заявою кредитора, якщо боржник до проведення підготовчого засідання доведе господарському суду, що він внесений до електронного реєстру учасників відбору та виконавців державних контрактів (договорів) та має діючий контракт з державними замовниками у сфері оборони або вимоги кредитора (кредиторів) не задоволені внаслідок збройної агресії проти України, у тому числі через перебування єдиного майнового комплексу боржника на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях відповідно до переліку, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованих територій.

Тобто законодавець встановив заборону на відкриття, а відповідно і на здійснення провадження у справі про банкрутство боржника, ініційованого за заявою кредитора, у разі, зокрема перебування єдиного майнового комплексу боржника на

територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на тимчасово окупованих російською федерацією територіях.

Попри визначення законодавцем наведених обставин як заборони саме на відкриття провадження у справі про банкрутство, між тим відповідна заборона, що логічно поширюється і на подальше здійснення провадження у такій справі.

Внаслідок перебування з 24.02.2022 на окупованій території основної частини майна Боржника (цілісного майнового комплексу тощо), що підлягає включенню до ліквідаційної маси Боржника, та безуспішності дій з пошуку іншого (рухомого) майна Боржника настала об'єктивна неможливість завершити процедуру ліквідації Боржника за правилами КУзПБ.

Суд зазначає, що суди попередніх інстанцій, залишивши наведене поза увагою, відповідного дослідження та належної кваліфікації, за відсутності як клопотання кредиторів, так і ухваленого судом за власною ініціативою рішення про продовження процедури ліквідації у цій справі за правилами пункту 1-6 розділу "Прикінцеві та перехідні положення" КУзПБ, дійшли передчасного висновку про відмову у задоволенні заяв ліквідатора Боржника та Кредитора про закриття провадження у справі про банкрутство Боржника.

	Настання обставин, передбачених приписами пункту 1.6 розділу "Прикінцеві та перехідні положення" КУзПБ, у справі про банкрутство, провадження в якій хоча і відкрито до введення в Україні з 24.02.2022 воєнного стану, може бути розцінено у справі про банкрутство як передбачений цим Кодексом інший випадок для закриття провадження у справі про банкрутство у розумінні пункту 14 частини першої статті 90 КУзПБ.
--	---

Щодо воєнного стану як підстави для продовження судом строку процедури ліквідації у справі про банкрутство

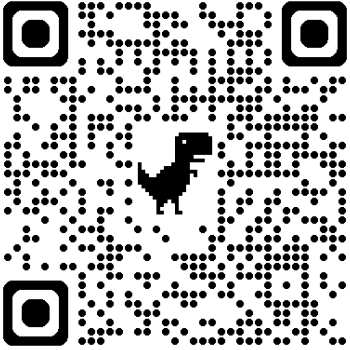
Реквізити рішення	Оцінка суду та висновок
Постанова КГС ВС № 913/355/21 року від 15.04.2025, з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням: https://reyestr.court.gov.ua/Review/127249531# 	Процедура провадження у справі про банкрутство як ліквідація боржника - це припинення існування суб'єкта підприємницької діяльності, визнаного господарським судом банкрутом. Ліквідаційна процедура, як стадія провадження у справі про банкрутство, є однією з найбільш ймовірних та прогнозованих процедур, які застосовуються до неплатоспроможного боржника та є механізмом виведення з ринку нерентабельних та неперспективних підприємств. КУзПБ передбачена певна сукупність дій, яку необхідно вчинити ліквідатору в ході ліквідаційної процедури, зокрема виявити та реалізувати виявлене майно боржника задля задоволення за рахунок отриманих від продажу коштів визнаних судом у справі про банкрутство вимог кредиторів (статті 61 - 64 цього Кодексу). Обов'язком ліквідатора є здійснення всієї повноти заходів спрямованих на виявлення активів боржника, при цьому ні у кого не повинен виникати обґрунтований сумнів, щодо їх належного здійснення. Відповідно до приписів статті 58 КУзПБ строк ліквідаційної

процедури не може перевищувати 12 місяців.

Поряд з цим згідно з приписами пункту 1.6 розділу "Прикінцеві та перехідні положення" КУзПБ встановлено, що тимчасово, під час дії воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 "Про введення воєнного стану в Україні", затвердженим Законом України від 24.02.2022 № 2102-ІХ, а також протягом шести місяців після його припинення чи скасування господарський суд (1) за клопотанням комітету кредиторів, (2) кредитора, (3) арбітражного керуючого чи (4) з власної ініціативи може продовжити строки, зокрема процедури розпорядження майном, ліквідації, реструктуризації боргів боржника та погашення боргів боржника.

Воєнний стан сам по собі не є безумовною підставою для продовження судом строку процедури ліквідації у справі про банкрутство. Такий строк може бути продовжений через воєнний стан у розумних межах, тобто за умови, що мета провадження у справі про банкрутство та цілі ліквідації боржника є об'єктивно досяжними, тобто реальними, а їх досягнення у межах встановлених КУзПБ строків через воєнний стан сповільнюється, однак не перестає бути можливим.

Щодо визначення початку перебігу та порядку обчислення позовної давності у спорі про витребування майна в межах провадження у справі про банкрутство/неплатоспроможність

Реквізити рішення	Оцінка суду та висновок
Постанова КГС ВС № 15/68-10(902/1563/23) від 14.05.2025 року, з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням https://reyestr.court.gov.ua/Review/128169832# 	Суд не погоджується з висновками судів в оскаржуваних рішеннях про те, що виникнення права на позов у цій справі про витребування майна та початок перебігу строку позовної давності належить обчислювати з дати набрання чинності судовими рішеннями щодо недійсності результатів Аукціону та правочинів з продажу спірного майна у ліквідаційній процедурі у справі про банкрутство Боржника. Належним моментом початку перебігу такого строку є - дата укладення Боржником в особі ліквідатора та Третьою особою (переможцем Аукціону) за результатами проведення Аукціону договорів купівлі-продажу спірних Будівлі та Земельної ділянки. Для суб'єкта підприємницької діяльності як сторони правочину (договору) днем початку перебігу позовної давності слід вважати день вчинення правочину (укладання договору), оскільки він збігається із днем, коли особа довідалася або могла довідатися про порушення свого

	права. Порушення права та підтвердження такого порушення судовим рішенням не є тотожними поняттями. Закон не пов'язує перебіг позовної давності з ухваленням судового рішення про порушення права особи. Тому перебіг позовної давності починається від дня, коли позивач довідався або міг довідатися про порушення його права, а не від дня, коли таке порушення було підтверджене судовим рішенням. Закон також не пов'язує перебіг позовної давності за віндикаційним позовом ані з укладенням певних правочинів щодо майна позивача, ані з фактичним переданням майна порушником, який незаконно заволодів майном позивача, у володіння інших осіб.
--	--

Аналітичний відділ